

сприймати як гомогенне явище, саме неоднорідність є характерною ознакою цього мовного явища, що може зумовлюватися географічною локацією мовців, гендерною та віковою диференціацією, приналежністю до різних субкультур.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бондалетов В. Д. Социальная лингвистика. М.: Просвещение, 1987. 160 с.
2. Домашнев А. И. Проблемы классификации немецких социолектов. Вопросы языкознания [под ред. Трубачева О. Н.]. М.: Наука, 2001. С 127-139.
3. Крючкова Т.Б. Зарубежная социоллингвистика. М.: Наука, 1991. 153 с.
4. Крысин Л.П. Русское слово, свое и чужое: исследования по современному русскому языку и социоллингвистике. М.: Языки славянской культуры, 2004. 888 с.
5. Albrecht J. „Eistono delle caratteristiche generali del linguaggio giovanile?“ La lingua dei giovani [ed. E. Radke]. Tübingen: Narr, 1993. S. 25-34.
6. Dittmar N. Grundlagen der Soziolinguistik. Ein Arbeitsbuch mit Aufgaben. Berlin: De Gruyter, 1997. 358 S.
7. Henne H. Jugendsprache und Jugendgespräche. Dialogforschung, Jahrbuch des Instituts für deutsche Sprache. Düsseldorf, 1981. S. 370 -385.
8. Henne H. Jugend und ihre Sprachen. Darstellung, Materialien, Kritik. Berlin, New York: de Gruyter, 1986. 241 S.
9. König W. dtv-Atlas zur deutschen Sprache. Tafeln und Texte. München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 10 Aufl., 1994. 256 S.
10. Löffler H. Germanistische Soziolinguistik. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 4.neu bearbeitende Auflage, 2010. 222 S.
11. Nabrings K. Sprachliche Varietäten (Tübinger Beiträge zur Linguistik). Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1981.281 S.
12. Neuland E. Jugendsprache. Eine Einführung. Tübingen: A. Franke Verlag, 2008. 210 S.
13. Schlieben-Lange B. Soziolinguistik. Stuttgart: Verlag Kohl Hammer, 1994. 165 S.

REFERENCES

1. Bondaletov, V. D. (1987). Social'naya lingvistika. [Social linguistics]. Moscow: Prosveshchenie.
2. Domashnev, A. I. (2001). Problemy klassifikacii nemeckih sociolektov. Voprosy yazykoznanija [pod red. Trubacheva O. N.]. [Classification problems of German sociolects. Questions of linguistics]. Moscow.: Nauka,
3. Kryuchkova, T.B. (1991). Zarubezhnaya sociolingvistika. [Foreign sociolinguistics]. Moscow: Nauka.
4. Krysin, L.P. (2004). Russkoe slovo, svoe i chuzhoe: issledovaniya po sovremennomu russkomu yazyku i sociolingvistike. [The Russian word, one's own and foreign: research on the modern Russian language and sociolinguistics]. Moscow: Yazyki slavyanskoj kul'tury.
5. Albrecht, J. (1993). „Eistono delle caratteristiche generali del linguaggio giovanile?“ La lingua dei giovani [ed. E. Radke]. Tübingen: Narr.
6. Dittmar, N. (1997). Grundlagen der Soziolinguistik. Ein Arbeitsbuch mit Aufgaben. Berlin: De Gruyter.
7. Henne, H. (1981). Jugendsprache und Jugendgespräche. Dialogforschung, Jahrbuch des Instituts für deutsche Sprache. Düsseldorf.
8. Henne, H. (1986). Jugend und ihre Sprachen. Darstellung, Materialien, Kritik. Berlin, New York: de Gruyter.
9. König, W. (1994). dtv-Atlas zur deutschen Sprache. Tafeln und Texte. München: Deutscher Taschenbuch Verlag.
10. Löffler, H. (2010). Germanistische Soziolinguistik. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
11. Nabrings, K. (1981). Sprachliche Varietäten (Tübinger Beiträge zur Linguistik). Tübingen: Gunter Narr Verlag.
12. Neuland, E. (2008). Jugendsprache. Eine Einführung. Tübingen: A. Franke Verlag.
13. Schlieben-Lange, B. (1994). Soziolinguistik. Stuttgart: Verlag Kohl Hammer.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лідія Олійник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».
Наукові інтереси: дослідження сленгу молоді Німеччини.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Lidiia Oliijnyk – PhD in Philological science, Associate Professor of the Department of Theory, Practice and Translation of the German Language at the National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”.

Scientific interest: studying of the slang of German young people.

УДК 378.147.091.31: 629.7.07(73)

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОГО АВІАЦІЙНОГО РАДІООБМІНУ

Ольга ПІДЛУБНА (Кропивницький, Україна)

e-mail: superenglishteacher@ukr.net

ПІДЛУБНА Ольга. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОГО АВІАЦІЙНОГО РАДІООБМІНУ

Статтю присвячено проблемі ведення радіообміну, мові спілкування фахівців галузі цивільної авіації та питанню використання стандартної фразеології, що містить елементи звичайної англійської мови. Визначено важливі ознаки авіаційної фразеології та виокремлено специфічні риси авіаційної англійської мови. Підкреслено, що спілкування під час виконання

професійних завдань характеризується спрямованістю, логічністю і однозначністю висловлювань й має низку обмежень у використанні мовних засобів.

Ключові слова: стандартна фразеологія радіообміну, ведення радіообміну, розмовна англійська мова, авіаційна англійська мова, авіафахівець, безпека польотів.

PIDLUBNA Olga. LINGUISTIC PECULIARITIES OF THE ENGLISH AVIATION RADIOTELEPHONY

The article deals with the analysis of characteristic features of professional languages in comparison to general ones. Aviation is a rapidly developing sphere nowadays. Professional communication between a pilot and an air traffic controller is of great importance to provide safety of flights. Radiotelephony communication is a special sphere within the English language with its phonetic, lexical and grammar peculiarities. It is of special interest for linguists due to these specific features. English aviation radiotelephony discourse can be defined as the aviation specialists' communication, the purpose of which is the verbal exchange by means of the English language of the professional information during the flight with the help of the radiotelephony connection. It is underlined that professional languages are closely connected to the definite science, have a set of specific lexical units, have both oral and written forms, are based on the general language system etc. The general characteristic of aviation radio communication is given. The scientific methods of analysis, synthesis, description and comparison have been used in order to single out radiotelephony communication peculiarities. Radiotelephony is represented in the form of a dialogue, based on clichés and closely connected with the situation in which it takes place. It is concluded that radiotelephony as a type of the professional language includes radiotelephony phraseology, general English and English for specific purposes, used within general English. The paper investigates language peculiarities of English aviation radiotelephony and clarifies its main features facilitating effective international professional communication, and singles out its phonetic, lexical and grammatical peculiarities. The article deals with the analysis of characteristic features of radiotelephony, the language of communication of specialists in the field of civil aviation and the use of standard phraseology, containing elements of ordinary English. The important features of aviation phraseology are defined and the general characteristics and there are given specific features of the aviation English language, which are used by pilots and air traffic control controllers.

Key words: standard phraseology of radiotelephony, radio exchange, spoken English, aviation English, air specialist, flight safety.

Постановка проблеми. Авіація – це одна із галузей, в яких мовна комунікація відіграє найважливішу роль. Єдиним способом комунікації пілота і авіадиспетчера є радіотелефонний зв'язок, який протікає в умовах дефіциту часу і вимагає від авіафахівця максимальної концентрації уваги. Наявність непорозумінь під час ведення радіообміну між пілотом та диспетчером стали причиною нещасних випадків, тому експерти постійно шукають шляхи підвищення безпеки польотів, щоб сприяти зниженню кількості авіаційних пригод. Одним із чинників, який викликає зацікавлення дослідників є авіаційний радіообмін [8, с. 7]. Відповідно до регламенту Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО), спілкування повинно бути виражене у формі команд або інструкцій [5; 6]. Саме володіння професійною англійською мовою є ключовим комунікативним інструментом учасників радіообміну.

Виникнення нестандартних ситуацій може спричинити складності у радіообміні, зокрема, тоді, коли відбувається використання звичайної англійської мови. Основною причиною нещасних випадків є неоднозначність та структура мови звичайної розмовної мови. Крім того, лінгвісти Р. Грейсон та К. Біллінг дослідили проблеми усного спілкування з учасниками повітряного руху та виокремили 10 типів помилок мовного спілкування, з яких три мають лінгвістичний характер: неоднозначні вирази, неточні (повідомлення) та неправильне тлумачення (фонетична схожість) [7]. Звичайно, майбутніх авіафахівців готують до непередбачуваного розвитку подій, коли необхідно мати достатній рівень мовної компетенції і стратегічних навичок, аби підтримати діалог для вирішення проблем. Таким чином, використання нестандартної мови під час ведення радіообміну між пілотом і диспетчером підкреслює необхідність розширення підготовки у нестандартній фразеології і розмовній англійській мові.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До розгляду питань англомовної комунікації авіафахівців, до ведення радіообміну звертались велика кількість науковців, які звертали увагу на різні аспекти проблеми авіаційної англійської мови, яку розглядали як один з чинників безпеки польотів (Ш. Лінде, М. Невіле, П. Фальсон), докладно вивчали її структуру (Г. Емері, Дж. Мелл, М. Міцутомі, К. О'Брайен). Проте, ґрунтовне дослідження спрямоване на вивчення основних проблем, пов'язаних з мовними особливостями авіаційної англійської мови під час ведення радіообміну не знайшло детального відображення в сучасній лінгвістичній науці.

Мета цієї статті – дослідження лінгвістичних особливостей та проблем, пов'язаних з веденням радіообміну англійською мовою.

Виклад основного матеріалу дослідження. У цивільній авіації, як і в будь-якій іншій галузі, є обмежені в своєму життєвому слові – жаргонізми і термінологія, зрозумілі тільки людям, пов'язаним з цією сферою діяльності. Мову міжнародного радіообміну можна

віднести до мови для спеціальних цілей з тієї точки зору, що словниковий запас, необхідний авіафахівцям, лімітований і може бути точно визначений ситуацією. Отже, в процесі навчання професійно орієнтованої англійської мови студентам необхідно освоїти не тільки авіаційну англійську мову з її вузько направленою лексикою, а й автоматизувати навички вживання тих чи інших команд фразеології радіообміну, яка на відміну від простого англійської мови та авіаційної англійської мови має ряд синтаксичних і фонетичних особливостей (наприклад, читання букв авіаційного алфавіту, вимова слів і чисел тощо), специфічне вимова таких параметрів, як швидкість, курс, висота і ешелон польоту тощо.

Таким чином, діалог між пілотами та диспетчерами практично незрозумілий для пересічної людини. Більшість виразів короткі, швидкі та насичені термінологією. Ці вирази були сформовані за допомогою слів, які демонструють низький рівень мовної плутанини та залишаються унікальними, коли не носій мови розмовляє ними або чує їх. У деяких випадках є альтернативна вимова для покращення ясності 20 слів. Наприклад, «*five*» стали «*fife*», а «*nine*» стали «*niner*», *thousand* як [*tauzend*].

Відомо, що мовні фактори впливають на ведення ефективного радіообміну, а саме використання фразеології, інтонації, наголосу та використання (або неправильне використання) пауз. Також існують інші фактори, які, як відомо, впливають на радіообмін: а) якість передачі, б) шум у кабіні в) одночасне виконання різних складних операцій [13]. Ці всі фактори негативно впливають на якість ведення радіообміну та потребують увагу під час професійної підготовки майбутніх пілотів та диспетчерів.

Найважливішим лінгвістичним фактором для авіаційного радіообміну є вибір лексичних елементів або фраз. Лінгвіст Ш. Уплінгер стверджує, що освоєння спеціалізованої технічної термінології (словника) недостатньо, щоб уникнути неоднозначності [14]. Таким чином, процес вирішення непорозумінь під час ведення радіообміну стає ще складнішим, коли учасники спілкуються на нерідній англійській мові. Хоча майбутні пілоти готуються до використання процедур R/T (радіотелефонія), тобто правильне використання запитів та зворотне зчитування повідомлення. Під час ведення радіообміну виникають ситуації, коли учасники радіообміну використовують розмовне значення термінів або по-різному інтерпретують авіаційну термінологію [10].

Розглянемо деякі лексичні особливості, наприклад, дієслово *to take off* в сфері цивільної авіації перекладається як злітати, а в англійській розмовній мові – знімати одяг; *to read* у фразеології радіообміну – чути (*how do you read me?* як ви мене чуєте?), а в розмовному – читати; *to advise (on final)* в радіозв'язку – доповісти, в розмовному – радити [3, с. 142]. Зазначимо, що, мова фразеології радіообміну має ряд синтаксичних і фонетичних особливостей, обумовлених аудіальним і візуальним каналами сприйняття, задіяними в роботі авіафахівця, а також тимчасовими рамками передачі повідомлення і реакції на них. Дані особливості представлені в документі ІКАО і засновані на наступних принципах: будь-які команди і повідомлення повинні забезпечувати мінімум неточностей і втрати інформації; отримання будь-якої інформації, як правило, має супроводжуватися відповідним повідомленням у відповідь, кількість слів у радіоповідомленнях та їх тривалість повинні бути мінімальними [2, с. 72]. Фразеологія радіообміну містить стандартну термінологію, яка використовується під час ведення звичайного радіообміну, та загальні повідомлення, що застосовуються під час нестандартних ситуацій [1].

Застосовуються спеціальні фрази або слова для позначення мети певних мовленнєвих актів, що сприяє приверненню уваги до важливої інформації. Уживання слова «*confirm*», що має специфічне значення в Збірнику авіанавігаційної інформації (Aeronautical Information Publication), наприклад, «*confirm climbing to flight level two zero zero*». Проте деякі авіадиспетчери та пілоти використовують його, як в розмовній мові щоб виправити неправильне зворотне повідомлення. Диспетчер пілота: «*descend to flight level two nine zero*». Пілот відповів: «*descend to flight level two five zero*», після чого авіадиспетчер відреагував «*confirm flight level two nine zero*». Пілот не розуміючи, відповідає: «*What is it that you want me to confirm?*». У цьому випадку авіадиспетчер зробив помилку, слід було відповісти «*negative, descend to flight level two niner zero*». Авіадиспетчер використовував *confirm*, у значенні розмовної англійської мови: *to correct an incorrect readback*; замість стандартної авіаційної

англійської: *to query something*. Пілот для якого англійська мова іноземна, не міг зрозуміти значення слова та інтерпретувати висловлювання за контекстом. Тому важливо уживання спеціальних слів для вираження згоди та незгоди.

Існують також непорозуміння коли учасники радіообміну дотримуються стандартної термінології, наприклад, вираз *go to Tower*, повинен тлумачитися як *change to the Tower frequency*, а не в прямому значенні вирулювати до вишки. Інший приклад непорозуміння: термін *diverge* слід тлумачити як *take a different heading*. Пілот не правильно розтлумачив стандартний вираз та поверну вліво, замість того, щоб взяти інший курс [9].

Приклад непорозуміння на рівні фонології, де два авіадиспетчери домовлялися про дозвіл на виліт. *I'll let you know* – це те що сказав диспетчер, а *Let him go* – це те що інший диспетчер зрозумів. Наступний випадок під час приземлення, повідомлення звучало як *Last of the power (i.e. reduce power)* – але пілот зрозумів як *Blast of power (i.e. increase power)* або, коли пілот затребував дозвіл на перетин злітно-посадкову полосу: *May we cross?* Авіадиспетчер відповів: *Hold short (i.e. Don't)*, а пілот зрозумів як *Oh sure (i.e. You can)*. Плутанина із *west* та *left*, що мають значення різних сторін Tower. Авіадиспетчер пілоту: *Pass to the left of the tower*, а пілот зрозумів: *Pass to the west of the tower* [9, p. 29]. Приклади непорозуміння пов'язаних із однаковим звучанням слів *two* та *to*[4]:

ATC: Descend two four zero zero. (i.e. 2,400 ft)

P.: OK. four zero zero. (i.e. 400 ft) або

ATC: Climb to five zero. (i.e. 5,000 ft)

P.: Climb two five zero. (i.e. 25,000 ft).

Тому так необхідно особливе вираження чисел у різних авіаційних параметрах (ешелон польоту, швидкість, частота, курс тощо), які повністю чи частково вимовляються по цифрах, що сприяють чіткості передавання інформації, важливої для безпеки польоту.

Для забезпечення ведення ефективного радіообміну було вжито підходи для запобігання потенційної неефективної комунікації [12]:

- спрощення, що полягає у тому, щоб зробити кожне повідомлення максимально коротким та стислим;
- стандартизація полягає у призначенні специфічної фразеології, послідовності інформації в кожному повідомленні та послідовності повідомлень під час обміну;
- гарантія направлена на зворотній радіообмін, щоб визначити розуміння пілота повідомлення авіадиспетчера.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Ведення радіообміну – це один із найважливіших аспектів безпеки авіації. Ефективне спілкування має важливе значення для безпеки авіації, злагоджена координація екіпажу принципово залежить від успішного ведення радіообміну. Підготовка до ведення радіообміну є важливою вимогою для майбутніх авіафахівців. Для пілотів і диспетчерів чітко визначені мовні засоби для ведення радіообміну – стандартна фразеологія та, у нестандартних ситуаціях, звичайна англійська мова. Таким чином, у радіообмінах може бути присутня не лише фразеологія, але й звичайна англійська мова. Проте, виникають непорозуміння, коли висловлювання з використанням стандартної фразеології містить елементи звичайної англійської мови (наприклад, вживання нестандартної лексики чи розширення редукованих синтаксичних структур).

Таким чином, англійський авіаційний радіообмін є мовленням авіафахівців, мета якого полягає у вербальному обміні професійною інформацією під час польоту за допомогою радіотелефонного зв'язку засобами авіаційної англійської мови. Він має низку лінгвістичних особливостей, що відрізняють його від іншого професійного мовлення і забезпечують його чіткість, лаконічність та однозначність.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Гайдукова М. А. Речевые тренажеры по английской стандартной фразеологии радиотелефонной связи в авиации как средство интенсификации обучения профессиональному английскому языку / Мария Александровна Гайдукова // Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin). – 2017. – Вып.10 (187). – С. 142 – 148.

2. Руководство по радиотелефонной связи: Дос 9432 AN / 925. – [изд. 4-е.]. – Монреаль: Международная организация гражданской авиации, 2007.

3. Черняева Е. В. Проблемы языкового барьера при действиях летного и диспетчерского состава в стрессовых ситуациях / Елена Витальевна Черняева // Научный вестник. – 2004. – № 116. – С. 139–143.
4. Cushing S. Pilot-Air Traffic Control Communications: It's not (only) what you say, it's how you say it // Flight Safety Foundation. 1995. № 14 (7). P.1-10.
5. Doc 4444 ATM/501: Air Traffic Management: Procedures for Air Navigation Service. – 15th ed. Montreal: International Civil Aviation Organization, 2001. – 64 p.
6. Doc 9835-AN/453 Manual on the Implementation of the ICAO Language Proficiency Requirements. – Second edition. – 2010. – 150 p.
7. Grayson R. Information transfer between air traffic control and aircraft: communications problems in flight operations. Information Transfer Problems in the Aviation System. / [R. Grayson and C. Billings; In eds. C. Billings and E. Cheaney]. – NASA, California, 1981. – P. 47-62.
8. ICAO Manual of Radiotelephony (Doc 9432 AN/925) / International Civil Aviation Organization. – Montreal, 2006. – 106 c.
9. Illman P. The Pilot's Radio Communication Handbook / Paul Illman. – New-York: McGraw-Hill, 5th edition. – 1998. – 272 p.
10. McMillan D. «Say again?» Miscommunications in Air Traffic Control. – Queensland: Queensland University of Technology, 1998. – 60 p.
11. Mell J. «Emergency Calls-Messages Out of the Blue». Retrieved December 22, 2008, from <http://www.icao.int/anb/sg/pricesg/background/OotB.htm>
12. Mell J. Language training and testing in aviation need to focus on job-specific competencies / Jeremy Mell // ICAO Journal. – 2004. – № 1. – P. 12–14, 27.
13. Shimizu T. Effect of background noise on perception of English speech for Japanese listeners. / T. Shimizu, K. Makishima, M. Yoshida & H. Yamagishi // Auris Nasus Larynx, 2002. – P. 121-125.
14. Uplinger Sh. English-language Training for Air Traffic Controllers Must Go Beyond Basic ATC Vocabulary / Shanjn Uplinger // Flight Safety Foundation Airport Operations. – 1997. – Vol. 23, N. 5. – P. 1–5.

REFERENCES

1. Gaydukova, M. A. (2017). Rechevyie trenazheryi po angliyskoy standartnoy frazeologii radiotelefonnoy svyazi v aviatsii kak sredstvo intensivatsii obucheniya professionalnomu angliyskomu yazyku. [English radio telephony phraseology speech simulators as a means of intensifying professional English teaching process]. Vestnik TGPU.
2. Rukovodstvo po radiotelefonnoy svyazi: Doc 9432, AN / 925. (2007) [Manual on radiotelephone communication. Doc 9432, AN / 925.]. Montreal: Mezhdunarodnaya organizatsiya grazhdanskoy aviatsii.
3. Chernyayeva, E. V. (2004). Problemy yazykovogo bar'yera pri deystviyakh letnogo i dispetcherskogo sostava v stressovykh situatsiyakh // Nauchnyy vestnik. [The influence of language barrier on the behavior of pilots and controllers in difficult situations // Science Bulletin].
4. Cushing S. (1995) Pilot-Air Traffic Control Communications: It's not (only) what you say, it's how you say it // Flight Safety Foundation.
5. Doc 4444 ATM/501: Air Traffic Management: Procedures for Air Navigation Service. (2001) Montreal: International Civil Aviation Organization.
6. Doc 9835-AN/453 Manual on the Implementation of the ICAO Language Proficiency Requirements. (2010).
7. Grayson R. (1981) Information transfer between air traffic control and aircraft: communications problems in flight operations. Information Transfer Problems in the Aviation System. NASA, California.
8. ICAO Manual of Radiotelephony (Doc 9432 AN/925) (2006). International Civil Aviation Organization. Montreal.
9. Illman P. (1998) The Pilot's Radio Communication Handbook. New-York: McGraw-Hill.
10. McMillan D. (1998) «Say again?» Miscommunications in Air Traffic Control. Queensland: Queensland University of Technology.
11. Mell J. (2008). Emergency Calls-Messages Out of the Blue. <http://www.icao.int/anb/sg/pricesg/background/OotB.htm>.
12. Mell J. (2004). Language training and testing in aviation need to focus on job-specific competencies. ICAO Journal.
13. Shimizu, T. (2002). Effect of background noise on perception of English speech for Japanese listeners. Auris Nasus Larynx.
14. Uplinger Sh. (1997). English-language Training for Air Traffic Controllers Must Go Beyond Basic ATC Vocabulary. Flight Safety Foundation Airport Operations.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ольга Підлубна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов Львівської академії Національного авіаційного університету.

Наукові інтереси: лінгвістичні особливості авіаційної англійської мови, фахова мова авіації, дослідження англомовного авіаційного радіотелефонного дискурсу.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Olga Pidlubna – candidate of pedagogical sciences, senior teacher at the foreign languages department of Flight Academy of National Aviation University.

Scientific interests: linguistic peculiarities of the aviation English, aviation English, research of the English aviation radiotelephony discourse.